

strijd van Louis Doedel

Curaçao bij de afdeling douane. In de tussentijd was hij zich net als in Suriname gaan bezighouden met het schrijven en uitgeven. Dit bleek uit een kort berichtje dat opdook in de Surinamer van begin 1930. Volgens het korte bericht gaf Doedel eind 1929 een kerst- en nieuwjaarsblad uit voor Surinamers op Curaçao. De redactie van de Surinamer stelde vast dat Doedel moest beschikken over een aanzienlijk netwerk onder min of meer bekende Surinaamse ondernemers. Aan het eind van 1929 zou Doedels schrijven inhoudelijk een andere wending nemen dan versjes en gelukwensen en zou hij zijn eerste sociaalkritische artikel publiceren.

Eind 1930 had Doedel zijn eerste aanvaring met de Curaçaose autoriteiten. Op 22 december liep hij op de linkerkant van de Wilhelminabrug in de richting van de Scharloeweg. Hij liep daarmee tegen het verkeer in. Toenmalig politiereguleerder J.G. de Meij zag dit en sommeerde hem aan de andere kant te gaan lopen. Doedel gaf hier geen gehoor aan en begon te protesteren en volgens De Meij hem belachelijk te maken. Omdat Doedel zich niet kon legitimeren en weigerde persoonsgegevens op te geven werd hij door De Meij aangehouden en voorgeleid aan hulpofficier van justitie Lens. Daarna werd Doedel in vrijheid gesteld, er werd proces-verbaal tegen hem opgemaakt en hij moest 50 cent betalen. Hiermee

had hij dus een strafblad, wat later werd ingezet om hem van het eiland te verwijderen.

In een eerste kritische publicatie van Doedel 'waarheen' nam hij het beleid van de Surinaamse gouverneur Rutgers en Nederland rond de economische crisis op de korrel. In deze publicatie kapittelde Doedel de behandeling van Suriname door de regering in het 'moederland'. Hoewel hij het gouverneursambt classificeerde als een gemakkelijk kansje om als wachter van de regering Den Haag op moeiteloze wijze een flink pensioen te verdienen volgden daarna ook lovende passages over de pogingen van voormalig gouverneur Staal om Suriname vooruit te helpen in de vaart der volkeren. Doedels gifpijlen richtten zich dan ook voornamelijk op de bewindhebbers in Den Haag die stelselmatig weigerden zijn plannen financieel te steunen.

Hoewel hij duidelijk minder ophad met de opvolger van Staal, baron van Heemskerk, benadrukte Doedel nogmaals de tegenwerking vanuit Nederland.

Door zijn kritische artikel begon binnen Curaçaose kringen veel ophef te komen en het gouvernement ging onmiddellijk aan de gang om deze nieuwe kritische stem het zwijgen op te leggen. De militaire politie te Curaçao adviseerde Doedel uit te wijzen. Procureur-generaal (PG) Van Dijk gaf opdracht aan de commandant van de militaire politietroepen om de handel en wandel van Doedel te onderzoeken

of zoals de PG het zelf schreef 'enige gegevens betreffende de redacteur te willen meedelen'. De opdracht werd gegeven aan sergeant-majoor instructeur (SMI) Akkermans, die een week later verslag uitbracht. In dat verslag werd onder meer het brugincident naar voren gebracht en ook Doedels betrokkenheid bij de SDAP-NL, hij zou iemand geholpen hebben met de verkoop van kalenders van die partij. De eindconclusie was dat Doedel iemand was die 'gaarne oppositie voert tegen al wat gezag is'. Het rapport kwam ook onder ogen van de chef recherche die er nog aan toevoegde: „Van deze man wordt door de politie het oordeel getrokken dat als hij op een vergadering komt er reden is hierbij een wakend oog te houden. Bij de Surinamers geldt hij als een min of meer leidend persoon.”

Uit diverse kleine krantenberichten van de jaren daarvoor blijkt dat Doedel inderdaad actief was in het verenigingsleven op Curaçao. Zo was hij lid van de vereniging Suriname, en van de jongerenvereniging Katholieke Sociale Aktie. In beide verenigingen trad Doedel in het jaar voor zijn uitzetting toe tot het bestuur.

Op 30 januari 1931 deed Akkermans naar aanleiding van de onderzoeken naar Doedel een voorstel tot uitwijzing. Op 7 februari 1931 werd dit advies overgenomen en werd Doedel gesommeerd Curaçao te verlaten. Doedel schreef tegen deze

gang van zaken twee protestbrieven die hij naar de Tweede Kamer stuurde. De eerste is van 10 april, twee dagen voor zijn uitzetting en de tweede als aanvulling op de verzoeken die hij verstuurd vanuit Suriname op 6 mei 1931.

In Doedels tweede brief aan de Tweede Kamer is op te maken dat hij de wijze waarop hij was behandeld tijdens zijn laatste maanden op Curaçao als zeer intimiderend heeft ervaren.

In Suriname richtte hij organisaties op die zich vooral richtten op het opkomen voor werkelozen, beter loon voor werknemers en betere arbeidsomstandigheden. Hij richtte een comité voor werklozen en een vakbond op die de aandacht trokken van de autoriteiten. De vakbond werd later omgedoopt tot de Surinaamse Volksbond. In 1932 richtte hij de Surinaamse Arbeiders Vereniging (Sawo) op, een officieel erkende vakbond. Hij organiseerde protesten en demonstraties tegen werkloosheid en slechte arbeidsomstandigheden tijdens de Grote Depressie. In 1931 organiseerde Doedel een groot protest van 3.000 werkloze arbeiders, dat uitmondde in de 'Hunger Riot', waarbij de autoriteiten geweld gebruikten en dat resulteerde in één dodelijk slachtoffer.

Vlak voordat het boek naar de drukker zou gaan ontving Makdoembaks een e-mail van de al-

gemeen directeur van het Psychiatrisch Centrum Suriname. Daaruit bleek dat hij het medisch dossier van Doedel had gevonden. „Het bleek al die tijd verstopt te zijn geweest in mijn werkkamer”, aldus de algemeen directeur. Vanwege het historisch gewicht liet hij het dossier - overhandigen aan de minister van Volksgezondheid van Suriname.

Bij het ter perse gaan van dit artikel is er noch van de zijde van de Surinaamse overheid noch van de Nederlandse overheid een reactie gekomen om Doedel te rehabiliteren.

Het zeer lijvige boek van Makdoembaks geeft wederom een uniek kijkje in de koloniale tijd. De conclusie van het boek na 1938 was dat men bijzonder succesvol in het wegzwijgen van het bestaan was van Doedel. Het boek geeft de Nederlandse autoriteiten genoeg redenen en handvatten om alsnog deze misdaad, begaan onder Nederlands bewind te erkennen.

Hoe Nederland als kolonisator omging met activisten die opkwamen voor de arbeiders, werklozen en sociaal zwakkeren blijft voor mij shocking.

Nizaar Makdoembaks en Yvonne Olf hebben jaren tegenover elkaar gezeten in de Staatsdeelraad Amsterdam Zuidoost. Makdoembaks voor Solidariteit Amsterdam Zuidoost en Olf voor De Groenen.

Het standbeeld van Louis Doedel op begraafplaats Kolebra Bèrdè in Willemstad.

De lezing van Makdoembaks vorige maand in Paramaribo.